

ВІДП УК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри освіти дорослих Національного педагогічного університету

імені М. П. Драгоманова

РІДНИЙ Наталії Михайлівни

про дисертацію Раузізвілової Інни Анатоліївни «Формування готовності
майбутніх боргтпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної
діяльності», подану до спеціалізованої вченої ради Д/26.062.15 у

Національному авіаційному університеті на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 - теорія і методика
професійної освіти

Актуальність дослідження

Зі зростанням міжнародних політичних і економічних відносин нашої країни з іншими країнами світу, цивільна авіація України починає відігравати все більш важливу роль на міжнародному ринку авіаційних пасажирських перевезень, що, у свою чергу, впливає на підвищення вимог до професійних і особистісних якостей не лише льотного складу, а й членів кабінного складу. Відзначимо, що актуальність дослідження підсилюється також низкою виявлених дисертанткою суперечностей між: наявними вимогами, визначеними в стандартах і рекомендованій практиці Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO) і Міжнародної Авіатранспортної Асоціації повітряного транспорту (IATA), та реальним рівнем готовності майбутніх боргтпровідників до забезпечення безпеки польотів у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях; зростаючою потребою забезпечення якісної професійної підготовки висококваліфікованих боргтпровідників та лонінуванням застарілих форм, методів і засобів навчання в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів; усвідомленою необхідністю вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх боргтпровідників та відсутністю науково-обґрунтованої технології формування готовності майбутніх боргтпровідників до професійної діяльності. Отже, запропоноване до розгляду дисертаційне дослідження Раузізвілової Інни Анатоліївни «Формування готовності майбутніх боргтпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності» є актуальним, сучасним і затребуваним.

Від 5.1.12/25
Від 26.02.2012

Дисертаційне дослідження виконувалося відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету «Формування ключових компетентностей у майбутніх практичних психологів ВПТЗ» (№ 90/12.01.07, термін виконання 2017-2019 рр.). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного авіаційного університету (протокол № 13 від 24 грудня 2015 р.) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 23 лютого 2016 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній праці, забезпечується чіткістю окреслених кваліфікаційних ознак дослідження — метою, визначеними об'єктом і предметом дослідження; підтверджується коректністю постановки розглянутих завдань, обґрунтованістю вихідних положень: теоретико-методологічною основою та джерельною базою дослідження, добром комплексу дослідницьких методів, адекватних меті та завданням роботи. Зокрема, застосуванням *теоретичних*: аналіз психолого-педагогічної, науково-методичної літератури зашия ґрунтовного висвітлення теоретичних основ проблеми формування готовності майбутніх боргтпровідників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності, порівняльний, поняттєво-термінологічний, педагогічне моделювання; *емпіричних*: педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) для перевірки ефективності реалізації розробленої технології формування готовності майбутніх боргтпровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах; анкетування, спостереження, діагностування, бесіди - для визначення стану сформованості готовності майбутніх боргтпровідників до професійної діяльності; *математичної статистики*: статистичне оброблення отриманих даних і графічне відображення результатів для виявлення вірогідності ефективності

функціонування розробленої технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Одержані автором результати мають значення для педагогічної науки, що полягає першочергово у визначенні теоретичних і методичних основ формування готовності майбутніх боргпрovidників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності на засадах реалізації положень компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів. Результати дисертаційного дослідження Радзівілової Інни Анатоліївни впроваджено в освітній процес ЦППІ «Іраїсент» (довідка № 27 від 28 серпня 2018 р.), авіаційного сертифікаційно-тренувального центру «СКДЙ» (довідка № 20/7 від 20 липня 2018 р.), міжнародної акціонерної авіаційної компанії «УРАВ» (довідка № 1417/9 від 20 серпня 2018 р.), авіаційної льотної академії «АГА» (протокол № 7 від 17 вересня 2018 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі

Аналіз широкого кола наукових джерел із теми дослідження дав авторці змогу коректно сформулювати науковий апарат дисертації, розробити логічну структуру роботи та обрати адекватні об'єкту, предмету, меті, гіпотезі й завданням методи дослідження. Дисертагтка ґрунтовно доводить свої наукові передбачення на основі компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів, які покладено в основу розроблення технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах України. Це викликає заперечень обраний Радзівіловою І. А. спосіб викладання матеріалу дисертації. Структура у повній мірі відповівас об'єкту, предмету, поставленій меті та завданням дослідження та засвідчує, що воно охоплює цінний процес науково-дослідної роботи.

Заслужовує схвалення провідна ідея дослідження, яка, на нашу думку, полягає в тому, що ефективність процесу формування готовності майбутніх

бортипровідників до професійної діяльності суттєво підвищується, якщо у практику роботи авіаційних навчальних центрів буде імплементовано розроблену й обігрунтовану технологію формування готовності майбутніх бортипровідників до професійної діяльності як послідовне розгортання трьох етапів: пропедевтично-методологічного, ситуатійно-діяльнісного та результативно-коректувального.

Отримані експериментальні дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність реалізації розробленої й обігрунтованої технології формування готовності майбутніх бортипровідників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах України. Новизна і вірогідність висновків дисертації підтверджуються результатами констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту, здійсненого Радзівіловою І. А., і загалом не викликають сумніву.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура дисертації Радзівілової І. А. є науково виваженою та логічно вибудованою. Зона складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі — *«Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх бортипровідників до професійної діяльності»* авторкою уточнено сутність поняття «готовність до професійної діяльності» в контексті вивченої проблеми, з'ясовано зміст і структуру готовності майбутніх бортипровідників до професійної діяльності як предмета психолого-педагогічного дослідження; визначено й обігрунтовано особливості професійної підготовки майбутніх бортипровідників в авіаційних навчальних центрах; визначено сукупність методологічних підходів, на основі реалізації провідних положень яких має здійснюватися формування готовності майбутніх бортипровідників до професійної діяльності. Заслужовує на увагу авторський дослідницький підхід, спрямований на уточнення сутності поняття «готовність», «готовність до професійної діяльності», «професійна діяльність майбутніх авіафахівців». Це дає Радзівіловій І. А. змогу надати власне визначення поняття «готовність майбутніх бортипровідників до професійної діяльності».

Готовність майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності, на думку авторки, є якісно особистістю, високий рівень сформованості якої дає майбутніх боргпрovidникам змогу усвідомлювати значення власних можливостей, забезпечує здатність використовувати набуті у процесі професійної підготовки знання, уміння та навички, необхідні для правильної організації власних дій під час виконання професійних обов'язків у звичайних, нештатних й аварійних ситуаціях, а також передбачати й усвідомлювати позитивні й негативні наслідки відповідей до прийятих рішень (с. 69).

З'ясовано сукупність методологічних підходів, необхідних для розроблення технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності, зокрема, компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного (с. 36-55).

У другому розділі «*Обґрунтування технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності*» авторкою виявлено й теоретично обґрунтовано сукупність педагогічних умов як основу розроблення технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності; описано можливості реалізації положень технологічного підходу у процесі формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності; представлено розроблену авторську технологію формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності.

Виявлені педагогічні умови авторка поділяє на провідну і супідрядні. Провідна педагогічна умова полягає у створенні імітаційно-ситуаційного середовища в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів на засадах реалізації положень компетентнісного, системно-діяльнісного, особистісно зорієнтованого, аксіологічного, міжкультурного й технологічного підходів (с. 122). До супідрядних авторка відносить формування відповідального ставлення майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності в авіаційній галузі через розвиток внутрішньої позитивної мотивації та системи ціннісних орієнтацій, які забезпечують єдність професійного й особистісного самовизначення; активізація професійно значущого потенціалу фахової

підготовки майбутніх боргпрovidників через удосконалення форм, методів і засобів формування готовності до професійної діяльності; стимулювання рефлексійної діяльності майбутніх боргпрovidників на кожному етапі формування готовності до професійної діяльності (с. 123).

Заслугує на увагу розроблена авторкою технологія формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності, яку дисертантка розглядає як поетапне розгортання процесу організації та здійснення діяльності, спрямованої на досягнення зазначених запланованого результату, що реалізується в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів через застосування певної сукупності форм організації навчання, методів, прийомів і засобів навчання на інтеграційній основі (с. 139). Запропоновану технологію представлено у вигляді послідовного розгортання трьох основних етапів: процесуально-методологічного, ситуаційно-діяльнісного та результативно-корегувального (с. 140-149).

Зміст третього розділу *«Експериментальна перевірка технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності»* розкриває завдання, умови, методику проведення педагогічного експерименту. У ньому авторка представляє результати експериментальної апробації авторської технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності. Організація дослідно-експериментальної роботи, яку схарактеризовано в третьому розділі, свідчить про глибоке розуміння Радзівізовою І. А. проблеми формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності в авіаційних навчальних центрах. Результати експериментальної роботи підтвердили ефективність розробленої й обгрунтованої технології формування готовності майбутніх боргпрovidників до професійної діяльності в освітньому процесі авіаційних навчальних центрів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Рецензоване дисертаційне дослідження незалежно має наукову новизну і практичну значущість. Зміст повністю відображає основні положення дисертації. Схвалюючи стратегію і тактику наукового пошуку авторки,

укладені висновки, у порядку наукової дискусії вважаємо за потрібне вказати на певні дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

Висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційної праці й є приводом для наукової дискусії.

Детитичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Структура побудова та зміст автореферату ідентичні основним положенням дисертації. Наукові положення, висновки й рекомендації, наведені в авторефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Радзівілової Інни Анаполівни, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження, які носять дискусійний характер, та висловити такі побажання:

1. У розділі 2 «Обґрунтування технології формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності» в підрозділі 2.3 «Технологія формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності» (ст. 140-149) представлена характеристика та зміст технології формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності, поряд з чим з характеристикою її особливістю не конкретизована семантично орієнтація за класифікаційними ознаками технології професійного навчання (освітньої підготовки).

2. У розділі 2 «Обґрунтування технології формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності» на сторінці 141 представлена модель технології формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності, яка побудована на методологічних підходах (с. 140-142) з характеристикою підходів, серед яких виокремлено технологічний. Варто було б характеризувати його вагомість як загальнонаукового і конкретно наукового чинника спонукування розвитку технології формування готовності майбутніх боргпровідників до професійної діяльності.

3. Варто звернути увагу на транслітерацію подання прізвищ наукових докторів проаналізованих теоретичних і методологічних джерел дослідження.

4. В роботі не розкрито досвід західних авіаційних навчальних центрів.

Водночас висловлені зауваження і побажання не є занадто принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Радзівілової І. А.

Загальний висновок

Дисертаційна праця Радзівілової Інни Анатоліївни «Формування готовності майбутніх бортпроводників в авіаційних навчальних центрах до професійної діяльності» за актуальністю, змістом, обсягом і якістю оформлення, теоретичним і практичним значенням, повнотою викладу її основних результатів у публікаціях відповідає є завершеним самостійним науковим дослідженням що відповідає пп. 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. за № 567 (зі змінами), паспорту спеціальності, а її автор – Радзівілова Інна Анатоліївна – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри освіти дорослих
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

